

Nr 57

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1959/60 till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkterna 37—42 samt under kapitalbudgeten (bilaga 26, punkten 1) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1959/60 beräkna följande anslag:

A. Driftbudgeten

	Kronor
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar, förslagsanslag	8 160 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader, förslagsanslag	4 619 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsanskaffning av inventarier m. m., reservationsanslag	110 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar, reservationsanslag	500 000
Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, reservationsanslag	59 200
Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m., reservationsanslag	100
Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m., reservationsanslag	73 000

B. Kapitalbudgeten

Under statens allmänna fastighetsfond:

	Kronor
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, investeringsanslag	4 000 000

¹ Bihang till riksdagens protokoll 1959. 6 saml. Nr 57

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 88, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 6 mars 1959, föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, som föranledes av vad departementschefen förordad;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 anvisa å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond till Ytterligare medel till vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården ett investeringsanslag av 790 000 kronor;

dels ock för budgetåret 1959/60 anvisa

a) å driftbudgeten under femte huvudtiteln

1) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar ett förslagsanslag av 8 210 000 kronor;

2) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader ett förslagsanslag av 4 619 000 kronor;

3) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsanskaffning av inventarier m. m. ett reservationsanslag av 190 000 kronor;

4) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar ett reservationsanslag av 650 000 kronor;

5) till Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården ett reservationsanslag av 55 000 kronor;

6) till Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m. ett reservationsanslag av 100 kronor;

7) till Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m. ett reservationsanslag av 73 000 kronor;

b) å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond

till Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården ett investeringsanslag av 3 600 000 kronor.

Propositionen

I propositionen redovisas *dels* av kommittén för ungdomsvårdsskolorna framlagda förslag till utbyggnad av ungdomsvårdsskolorna, *dels ock* socialstyrelsens anslagsäskanden beträffande ungdomsvårdsskolorna.

Beträffande det närmare innehållet i dessa förslag samt däröver avgivna yttranden får utskottet hänvisa till propositionen (s. 8—73).

I det följande lämnas en redogörelse för vad departementschefen anfört i anledning av föreliggande förslag.

Departementschefen anför inledningsvis att det sedan ett par år är svårt eller omöjligt att tillgodose behovet av platser för äldre elever på ungdomsvårdsskolorna. På grund av en stigande efterfrågan har läget trots betydande ansträngningar inte förbättrats under det senaste året. Dagens situation präglas av en tillsynes fortgående stegring av ungdomskriminaliteten i de lägre åldersgrupperna. Därför måste ytterligare åtgärder av jämförelsevis stor omfattning snabbt vidtas för att göra det möjligt att bereda vård och fostran av de ungdomar, för vilka ungdomsvårdsskolorna är avsedda. Särskilt angeläget är det att ungdomsvårdsskoleorganisationen får möjlighet att ta hand om sådana ungdomar, som eljest riskerar att häktas och eventuellt ådömas frihetsstraff.

Platsbristens uppkomst

Inom ungdomsvårdsskoleorganisationen finns dels pojkskolor, dels flickskolor. Inom vardera gruppen finns dels skolhem för elever i skolpliktig ålder, dels yrkesskolor för äldre elever.

Sedan ett tiotal år har det totala antalet platser inom organisationen legat omkring 800. Mellan åren 1949 och 1955 gick elevantalet emellertid ned med nära 30 procent eller från ca 850 till ca 600. Nedgången i platsefterfrågan medförde att vissa skolor kunde läggas ned. Senast inträffade ett nedläggande år 1953, då Lingatans yrkesskola för flickor upphörde.

Under 1955 började platsefterfrågan öka på nytt. Summan av intagna elever och väntefall steg under loppet av 1956 över det totala platsantalet och utgjorde den 1 januari 1957 drygt 800. Därefter har efterfrågan fortlöpande stegrats. Vid 1958 års ingång redovisades en efterfrågan på drygt 900 platser, och siffran 1 000 överskreds vid 1959 års ingång.

I takt med åldersförskjutningen inom befolkningen har efterfrågan på ungdomsvårdsskoleplatser under senare år alltmer kommit att avse skolorna för äldre elever. Behovet av skolhemsplatser minskade under en tid i samma mån som efterfrågan på platser vid yrkesskolorna ökade. Ännu i sin anslagsframställning för budgetåret 1956/57 ansåg sig socialstyrelsen kunna räkna med att det totala behovet av ungdomsvårdsskoleplatser inom de närmast följande åren komme att bli oförändrat. Inom skolorganisationen har en omläggning skett så att skolhemssektorn minskat och yrkesskolesektorn ökat. Senast vidtogs en sådan åtgärd 1958, då Hammargårdens skolhem ombildades till yrkesskola. F. n. finns omkring 200 skolhemsplatser och 550 yrkesskoleplatser.

Inom ramen för ett ungefärligen oförändrat platsantal har även andra förändringar skett än överföringar från skolhems- till yrkesskolesektorn.

Frekvensen av särskilt svårbehandlade elever har successivt ökat, inte minst efter ikraftträdandet den 1 juli 1954 av 1952 års lag om påföljd för brott av underårig. Denna lag innebär att brottslingar under 18 år i regel skall tas om hand inom barna- och ungdomsvården i stället för att ådömas frihetsstraff. Utvecklingen mot en ökad svårhetsgrad hos eleverna har lett till att en rad slutna avdelningar, s. k. specialavdelningar, inrättats vid yrkes-skolorna. F. n. finns åtta sådana avdelningar med sammanlagt drygt 60 platser. Två nya specialavdelningar står inför sitt färdigställande och ytterligare en har beslutats. Efterfrågan på platser vid dessa avdelningar har ökat särskilt kraftigt — liksom överhuvud trycket på de få skolor som avsetts för elever med svåra psykiska särdrag. Inom de olika skolsektorerna — t. o. m. inom vissa skolor — har det uppstått flaskhalsar, vilka dessvärre avsett det slag av ungdomar, för vilka ett snabbt och effektivt omhändertagande varit som mest av nöden ur såväl den enskildes som samhällets synpunkt.

Utvecklingen under 1950-talet har vidare inneburit en fortgående standardhöjning vid skolorna. Äldre byggnader har byggts om eller ersatts med nya och stora elevavdelningar har delats eller minskats. Tillkomsten av nya platser har alltså inte alltid inneburit en ökad kapacitet kvantitativt sett.

Tillkomsten av specialavdelningarna samt den nämnda standardhöjningen är de väsentliga anledningarna till att personalen vid skolorna ökat med ett 50-tal under loppet av några få år eller från ca 430 i början av 1955 till f. n. ca 480.

Ett annat drag i utvecklingen är strävandena att alltmer anlita helt öppna vårdformer, dvs. omhändertagande utanför skolorna, huvudsakligen i enskilda hem. Denna utveckling är svår att mäta, då denna vårdform delvis innebär att ungdomar, som blivit föremål för barnavårdsnämndernas ingripande, utplacerats utan kontakt med den statliga ungdomsvårdsorganisationen.

Ungdomsvårdsskolorna har emellertid ansvar inte endast för de elever som vistas på skolorna utan även för ett betydande antal villkorligt utskrivna och utackorderade elever. Under de senaste åren har det totala antalet elever inom dessa tre kategorier sammanlagt förändrats endast föga. Vid 1955 års ingång låg det totala elevantalet vid ca 1400, och vid 1959 års ingång uppgick det till ca 1500. Av dessa redovisades i början av 1955 nära 600 som intagna på skolorna, fyra år senare 750. Antalet villkorligt men ej slutligt utskrivna sjönk under perioden från drygt 700 till ca 600. De från skolorna utackorderades antal steg däremot från knappt 100 till drygt 150. I syfte främst att avlasta skolorna genom ökad utackordering höjdes genom riksdagsbeslut 1958 anslagsposten till eftervård och utackor-

dering med drygt 200 000 kronor, vilket innebar en ökning med ca 50 procent.

Till strävandena att anlita helt öppen vård ansluter sig en utveckling mot kortare vårdtider. I och för sig ökas intagningskapaciteten då vårdtiden förkortas, men ökningen är skenbar om i stället återintagningsfrekvensen stiger. Utvecklingen i dessa hänseenden är svår att f. n. belysa med siffror.

Ökningen av platsantalet och intagningskapaciteten har dessvärre motverkats av att flera stora elevavdelningar eldhärjats. Enbart under 1958 gick 15 platser förlorade genom en brand vid Sundbo och 20 platser av samma skäl vid Gräskärr. Omplaceringen av de därmed husvilla eleverna till andra skolor har ökat svårigheterna att minska väntelistan.

Dagens läge och platsbehovet

Den aktuella situationen inom vårdområdet präglas dels av en pågående betydande utbyggnad, dels av en akut och kvarstående platsbrist, vilken påkallat ytterligare åtgärder.

De beslut som fattades av riksdagen 1957 och 1958 skulle enligt planerna ge ett nettotillskott av drygt 100 platser. Inom yrkesskolesektorn för flickor skulle en sjuk- och observationsavdelning med 8 platser uppföras vid Ek-näs, en utskrivningsavdelning i anslutning till Ryagården inrättas i Landskrona med 8 platser och en ny, provisorisk flickskoleavdelning med 14 platser anordnas i hyrda lokaler vid Håkanstorp. Vid yrkesskolorna för pojkar skulle uppföras specialavdelningar med 8 platser på varje vid Långanäs, Råby och f. d. skolhemmet Hammargården. Gräskärr skulle byggas ut med tre elevhem och en specialavdelning, vilket skulle medföra ett nettotillskott på 26 platser, Sundbo skulle få ca 10 platser vid en sidoavdelning i Baggå, och en ny skola, Stigby, med 24 platser skulle inrättas på Visingsö.

Vidare skulle den aktuella platsbristen motverkas genom försök att placera ungdomsvårdsskoleelever i skogligt arbete samt genom ökade ansträngningar för utackordering av elever. 1958 års B-riksdag anslöt sig också till ett uttalande från departementschefens sida till förmån för största möjliga utnyttjande av befintliga platser och extrautrymmen. Ett särskilt anslag på 100 000 kronor till anordnande och drift av provisoriska förläggningar uppfördes i riksstaten för innevarande budgetår. Vissa omdispositioner inom organisationen förordades i syfte att öka behandlingskapaciteten för de svåraste fallen.

Vad angår antalet tillgängliga vårdplatser måste tyvärr ännu vid ingången av mars månad 1959 redovisas ett antal av endast omkring 750. Detta antal är t. o. m. lägre än för ett år sedan. Skälet härtill är att det antal

platser, som hittills tillkommit på grund av tidigare fattade beslut, är mindre än det antal som under 1958 gick förlorat genom brand.

I fortlöpande samråd med socialdepartementet har socialstyrelsen under det senaste året dels sökt påskynda färdigställandet av beslutade nya platser, dels gjort ansträngningar att öka utnyttjandet av befintliga platser. Samtidigt har väntelistan granskats noga i syfte att utrensa icke aktuella fall och därmed få ett realistiskt mått på den akuta platsbristen.

Socialstyrelsens månatliga sifferuppgifter om situationen vid ungdomsvårdsskolorna anger numera, till skillnad mot tidigare, inte endast antalet intagna på skolorna utan också de vid varje tillfälle närvarande, varvid alltså permittenter m. fl. frånräknats, och vidare inte endast totalantalet fall på väntelistan utan även antalet fall som anses aktuella för omedelbar intagning. Följande uppgifter ur denna statistik torde belysa läget och utvecklingen under det senaste året.

Tidpunkt	Tillgängliga platser ca	Intagna elever	Närvarande elever	Väntefall totalt	Väntefall aktuella
Hela organisationen					
1.6 1958	760	715	636	307	203
1.9 1958	760	686	536	339	256
1.11 1958	760	742	651	203	136
1.2 1959	750	756	649	264	203
1.3 1959	750	794	672	263	189
Yrkesskolor för pojkar					
1.6 1958	350	333	280	195	136
1.9 1958	350	351	276	202	158
1.11 1958	360	386	338	129	97
1.2 1959	350	379	309	164	136
1.3 1959	350	394	315	163	123
Yrkesskolor för flickor					
1.6 1958	195	181	158	86	35
1.9 1958	195	175	132	93	62
1.11 1958	195	199	166	50	28
1.2 1959	210	198	168	72	53
1.3 1959	210	206	172	70	50

Som kommentar till dessa siffror må anföras följande. Antalet tillgängliga platser liksom antalet intagna och närvarande har påverkats av branden vid Gräskärr, varigenom 20 platser gick förlorade. En del av de såsom tillgängliga redovisade platserna har tillfälligtvis inte kunnat utnyttjas på grund av reparationsarbeten m. m. Minskningen av antalet aktuella väntefall beror dels på ökad beläggning vid skolorna, dels på att en noggrannare prövning av intagningsbehovet genomförts.

Utvecklingen i fråga om beläggningen får ses mot bakgrunden av att socialstyrelsen den 25 augusti 1958 i rundskrivelse uppmanade ungdomsvårdsskolornas ledning att pröva varje möjlighet att bereda de till skolan hänvisade så skyndsamt vård som möjligt. Normalt borde sålunda hela platsantalet vara belagt med närvarande elever. Vidare uttalade styrelsen: »Härvid bortses självfallet från tillfällig frånvaro t. ex. på grund av permission. Ej heller kan uppenbarligen inkallelse av ny elev ske i omedelbar anslutning till att en elev rymmer, då ju ofta ett återförande av förrymd elev sker inom några få dygn. Skolledningen torde dock erfarenhetsmässigt kunna bedöma, hur långt man kan gå i fråga om inkallande av ny elev utan att en konstant överbeläggning blir resultatet. En tillfällig överbeläggning på grund av oväntad återkomst av förrymd elev eller en nödvändig snabb återtagning måste dock i nuvarande läge tolereras.»

De vidtagna åtgärderna har medfört, att antalet vid skolorna omhändertagna elever kunnat ökas inte oväsentligt inom ramen för totalt sett oförändrad platstillgång. Endast i rena undantagsfall har antalet närvarande elever överstigit skolans platsantal. I regel har alltså den ökade beläggningen kunnat genomföras utan att några extra förläggningstrymmen behövt utnyttjas.

Det bör tilläggas, att den ökade beläggningen medfört, att uppställda differentieringsprinciper inte alltid kunnat tillämpas på det sätt som i och för sig är önskvärt. Svårbehandlade elever, som bort hänföras till vissa särskilda skolor eller till särskilda avdelningar, har inte alltid omedelbart kunnat få den lämpligaste placeringen. Detta har ställt ökade krav på arbetsinsatser från personalens sida. I rådande läge har detta inte kunnat undvikas.

Socialstyrelsen har under hand rapporterat, att erfarenheterna av den ökade beläggningen på skolorna hittills är i stort sett gynnsamma. Med anledning av uppgifter eller uttalade farhågor om en avsevärt ökad rymningsfrekvens på skolorna har departementschefen låtit utföra en undersökning rörande rymningarna från skolorna under senare år. Det har därvid visat sig, att frekvensen av rymningar från skolorna varierar mycket starkt från skola till skola och från tid till annan. En skola med hög beläggning kan t. ex. under en period utvisa en avsevärt lägre rymningsfrekvens än andra skolor. Ehuru det självfallet inte kan uteslutas, att ett starkare utnyttjande av skolorna kan leda till flera rymningar, har hittills ingenting framkommit som ger underlag för slutsatsen att den ökade beläggningen medfört en väsentligt högre rymningsfrekvens.

Önskemålet att i första hand tillgodose de mest trängande vårdbehoven och såvitt möjligt undvika häktningar och utdömmande av frihetsstraff har föranlett en viss omläggning av intagningsförfarandet. Vissa väntefall har sålunda på sistone hänförts till en central väntelista för snabbast möjliga

utplacering vid uppkommande platstillgång någonstades inom organisationen. Resultatet av detta förfaringssätt, som tillkommit efter samråd även med riksåklagaren, är det ännu för tidigt att uttala sig om.

I början av innevarande år har ansträngningarna att direkt från socialstyrelsen utplacera elever i öppen vård intensifierats. Vidare har nya kontakter etablerats mellan ungdomsvårdsskoleväsendet och arbetsmarknadsorganen i syfte att öka ansträngningarna att även i rådande sämre arbetsmarknadsläge bereda arbete åt ungdomsvårdsskoleelever.

I dagens läge är antalet aktuella väntefall troligen en bättre mätare på det faktiska behovet av ytterligare platser inom organisationen än tidigare uppgifter om antalet exspektanter. Situationen är onekligen sådan, att behovet av platstillskott är betydande och dessutom allttjämt växande. Att i siffror ange det framtida behovet av flera platser är emellertid ytterst vanskligt. Kommittén för ungdomsvårdsskolorna har också omgärdat sina uppskattningar av behovet med så många reservationer, att stor försiktighet är påkallad.

Det bör också anmärkas, att platsbehovet och antalet väntefall kan påverkas inte endast genom att flera platser kommer till utan också genom förändringar i frekvens av utplacering i öppen vård, genom ändringar av vårdtidernas längd m. m. Departementschefen återkommer till dessa frågor i det följande.

Åtgärder för omedelbar ökning av platsantalet

Närmast redovisas ansträngningarna att snabbt öka antalet platser inom ramen för tillgängliga medel.

Till en början redovisas åtgärder avseende yrkesskolorna för pojkar.

1. *Lövsta.* Kungl. Maj:t har den 9 januari 1959 anvisat medel till ombyggnad av f. d. elevförläggningen Kupan. Arbetena beräknas kunna avslutas i juli 1959. Därigenom ökas platstillgången vid skolan med 8. En provisorisk förläggningabyggnad av trä uppföres under våren 1959. Den kommer till en början att användas som personalförläggning med hänsyn till den utbildningsverksamhet för vårdare, som avses bli förlagd till skolan.

2. *Långanäs.* Den år 1957 beslutade specialavdelningen med 8 platser, vilken främst är avsedd att bereda särskilda vårdmöjligheter för unga alkoholmissbrukare, beräknas bli färdig att tas i bruk i april månad i år. En provisorisk förläggning med 9 platser uppföres under våren 1959. Den är avsedd att möjliggöra ett något minskat utnyttjande av den stora huvudbyggnaden, som f. n. har 27 vårdplatser.

3. *Fagared.* En provisorisk elevförläggning med 9 platser uppföres under våren 1959.

4. *Forsane*. En provisorisk elevförläggning med 9 platser uppföres under våren 1959.

5. *Sundbo*. Den tidigare beslutade sidoförläggningen i Baggå, som är inredd i en för ändamålet bättre lämpad byggnad än den ursprungligen föreslagna, har tagits i bruk under innevarande vinter och ökat platsantalet vid skolan med 10. I maj 1958 förstördes genom brand en elevförläggning med 15 platser. Enligt nyligen av riksdagen fattat beslut (prop 1959:2, SU 17, rskr 51) skall en nybyggnad med 20 platser uppföras. Den beräknas bli färdig i april 1960. I avvaktan härpå har en provisorisk förläggning med 9 platser uppförts under innevarande vinter genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg. Ytterligare en sådan byggnad med 9 platser är under uppförande och beräknas bli klar i april 1959. Därmed uppnår skolan under våren 1959 en kapacitet som med ca 10 platser överstiger platsantalet före branden.

6. *Råby*. Den 1958 beslutade specialavdelningen med 8 platser beräknas bli färdig i juli 1959.

7. *Gräskärr*. Hela elevförläggningen med 20 elevplatser och personalbostäder förstördes genom brand natten till den 8 december 1958. Samma dag åtog sig arbetsmarknadsstyrelsen på hemställan från socialdepartementet att i samarbete med socialstyrelsen och byggnadsstyrelsen uppföra tre provisoriska förläggningsbyggnader. Dessa beräknas bli färdiga i mars 1959. De kommer att utnyttjas för 18 elever samt för personal. Ett provisoriskt kök med matsal inredes i skolans gymnastikhus. Skolan kommer därmed tre månader efter branden att kunna utnyttjas i ungefär samma utsträckning som tidigare. — Den 1958 beslutade ombyggnaden av hela skolan fullföljes enligt programmet. Uppförandet av nya permanenta elevförläggningar påbörjas i mars 1959 och förläggningarna beräknas bli färdiga omkring den 1 januari 1960. Därmed får skolan 38 permanenta platser.

8. *Hammargården*. Ombildning av skolan till yrkesskola beslöts 1958 och har nu genomförts. En verkstadsbyggnad är under uppförande, och skolan kan därmed inom kort utnyttjas fullt, dvs. för 20 elever. En 1958 beslutad specialavdelning med 8 platser skall påbörjas under våren 1959 och beräknas bli färdig i höst. En provisorisk förläggning för 9 elever uppföres under våren 1959 och beräknas bli tagen i bruk i maj månad.

9. *Stigby*. Den 1958 beslutade nya skolan på Visingsö med 24 platser har tidigare beräknats börja sin verksamhet under sommaren 1959. Kungl. Maj:t har den 9 januari 1959 beslutat åtgärder i fråga om personal m. m., som skall möjliggöra att Stigby-skolan börjar sin verksamhet redan i mars 1959 i syfte att skolan skall kunna utnyttjas helt i slutet av 1959.

10. *Skogsförläggningar*. Den 1958 beslutade försöksverksamheten med särskilda förläggningar för ungdomsvårdsskoleelever i skogligt arbete m. m. har hittills endast givit blygsamma resultat. På förslag av socialstyrelsen

medgav Kungl. Maj:t den 9 januari 1959, att en förläggning för 5 elever, organisatoriskt anknuten till Hammargården, fick inrättas vid Simpnäs på Väddö. Den kom igång under februari 1959. Socialstyrelsen har ställt i utsikt att under våren 1959 inkomma med förslag om likartade förläggningar för ytterligare ett tiotal elever.

11. *Bärby*. Härutöver meddelas, att Kungl. Maj:t den 13 februari 1959 beslutat anslå medel till vissa förberedelsearbeten för inrättande av en ny yrkesskola för pojkar vid Bärby nära Uppsala, som under sommaren 1959 beräknas kunna börja sin verksamhet. Denna skola får 28 platser och inrättas i de lokaler, som f. n. utnyttjas för en lantbruksskola för döva. Ytterligare förslag rörande denna skola redovisas i det följande.

De härmed redovisade åtgärderna beräknas medföra, att platsantalet inom yrkesskolesektorn för pojkar i jämförelse med läget vid ingången av budgetåret 1958/59 ökas med ca 90 under detta budgetår och med ytterligare ca 110 under nästa budgetår.

Vad härefter angår yrkesskolorna för flickor kan följande åtgärder nämnas.

1. *Ryagården*. Den tidigare omnämnda utskrivningsavdelningen för 8 elever i Landskrona har tagits i bruk i januari 1959.

2. *Eknäs*. Den förut nämnda sjuk- och mottagningsavdelningen med 8 platser, som i stort sett är att jämställa med en specialavdelning, togs i bruk i januari 1959.

3. *Bistagården*. Sedan det visat sig, att Bistagårdens hemskola, som har plats för 20 elever jämte spädbarn, under lång tid haft en mycket liten beläggning, har Kungl. Maj:t den 9 januari 1959 godkänt ett avtal, enligt vilket Frälsningsarmén vid sitt mödrahem i Borås ställer fem platser till förfogande för unga mödrar som hör hemma inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Hittills har 2—4 av dessa platser kunnat utnyttjas. Genom denna åtgärd har Bistagården kunnat tas i anspråk även för yrkesskoleelever. Elevintagningen har ökat successivt under vintern, och skolan beräknas nu kunna utnyttjas fullt.

4. *Håkanstorp*. Denna skola skall kunna ta emot 14 elever. Verksamheten beräknas komma igång omkring den 1 april 1959.

Platstillgången för kvinnliga yrkesskoleelever ökas sålunda med närmare 50 platser under detta budgetår i jämförelse med läget vid budgetårets ingång.

Beträffande skolhemmen har platstillgången hittills i stort sett varit tillfredsställande. Någon platsbrist råder sålunda inte på skolhemmen för pojkar. Däremot har under senare tid trycket på skolhemmet för flickor ökat så att en mindre platsbrist uppstått vid denna skola.

De redovisade åtgärderna har avvägts så, att de skulle få snabbast möjliga effekt på de områden där bristen på platser är störst.

Det framhålles emellertid, att de provisoriska åtgärder, som vidtagits under budgetåret, inte i och för sig ökar möjligheterna till omhändertagande i helt slutna vård. Färdigställandet inom kort av två nya permanenta specialavdelningar (vid Långanäs och Råby) ger här ett värdefullt tillskott. Ytterligare en specialavdelning (vid Hammargården) beräknas bli färdig innevarande år.

De omnämnda provisoriska förläggingsbyggnaderna — sammanlagt 10 — uppföres genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg. Byggnaderna är av trä och är i huvudsak av samma slag som användes vid beredskapsarbeten. De är av god kvalitet — i varje fall bättre än vissa äldre träbyggnader vid ungdomsvårdsskolorna — och väl lämpade för sitt ändamål, dvs. för en övergångstid. De uthyres av arbetsmarknadsstyrelsen till socialstyrelsen. Då de inte längre behövs skall de kunna flyttas.

Till frågan om medelsbehovet för de provisoriska avdelningarna återkommer departementschefen i det följande.

Förslag till fortsatt utbyggnad av organisationen

Vid den fortsatta utbyggnaden måste ansträngningarna koncentreras på sådana elevavdelningar, där man kan ta emot svårhanterliga och rymningsbenägna elever. Vidare bör man inrikta sig på behandlingsmetoder som kan väntas bidra till att minska väntelistan och möjliggöra snabbt omhändertagande av akuta fall. Av största betydelse är att de åtgärder som beslutas kan förverkligas i en nära framtid.

I fråga om *skolornas uppgifter och verksamhetsområde* har kommittén för ungdomsvårdsskolorna i stort sett godtagit nu rådande förhållanden. Kommittén har redovisat vissa synpunkter på frågan om gränsdragningen mellan ungdomsvårdsskolorna och vissa andra vårdområden främst mentalsjukvården, alkoholistvården och kriminalvården.

Kommittén har erinrat om att på ungdomsvårdsskolorna f. n. vårdas ett inte obetydligt antal psykiskt sjuka, som inte är behandlingsbara på skolorna. Beträffande vården av dessa elever biträder departementschefen helt den uppfattning medicinalstyrelsen givit uttryck för i sitt remissyttrande, nämligen att de generellt bör behandlas på mentalsjukhus. Så länge särskilda mentalsjukhus för barn och ungdom inte finns kan man dock inte komma ifrån att ta emot och behandla dessa ungdomar på ungdomsvårdsskolorna. Ökade resurser måste tillföras skolorna för denna vårduppgift. Departementschefen återkommer i det följande med förslag i detta avseende.

Vad kommittén föreslagit i fråga om vården av unga alkoholmissbrukare och gränsdragningen mellan ungdomsvårdsskolorna och nykterhetsvården

överensstämmer i huvudsak med vad nu gäller. Departementschefen har i princip intet att erinra mot att för skyddsuffostran omhändertagna unga alkoholmissbrukare — såsom f. n. i stor utsträckning sker — omhändertages inom ungdomsvårdsskoleorganisationen och har redan erinrat om att en ny specialavdelning, avsedd främst för alkoholmissbrukare, är under uppförande vid Långanäs yrkesskola. Enligt vad som inhämtats kommer denna avdelning att bli färdig under april månad i år. Så snart erfarenheter av vården på denna avdelning vunnits kan frågan om att tillskapa ytterligare vårdresurser för detta klientel tas upp till prövning.

Vad beträffar gränsdragningen mellan ungdomsvården och kriminalvården har kommittén anslutit sig till strafflagberedningens uppfattning, att ungdomsvårdsskolorna i största möjliga utsträckning bör få slutföra behandlingen av de ungdomar som omhändertagits på skolorna och efter fyllda 18 år begått brott. F. n. utskrivs sådana ungdomar i regel från skolorna för att avtjäna straff i bl. a. ungdomsfängelse. Strafflagberedningens förslag torde komma att underställas riksdagen tidigast nästa år. Det finns därför enligt departementschefens mening inte någon anledning att nu ta ställning till denna speciella fråga. Vid bedömningen av platsbehovet för den ifrågavarande elevkategorin synes det befogat att utgå från att nuvarande praxis i stort sett tillämpas tillsvidare.

Kommittén har uttalat, att frågan om en samordning av olika vårdformer för barn och ungdom bör särskilt utredas. Departementschefen är inte nu beredd att ta ställning till frågan om en dylik utredning. De svårigheter som uppkommer på grund av den av kommittén påtalade splittringen på detta område synes i första hand böra lösas genom samarbete mellan berörda myndigheter.

Kommittén har lämnat vissa uppgifter från en inom socialstyrelsen pågående undersökning rörande resultatet av vården på ungdomsvårdsskolorna. Enligt denna har 73 procent av de manliga elever, som den 1 januari 1951 var intagna på yrkesskolor och varit slutligt utskrivna 4—5 år, efter utskrivningen dömts för straffregisterbrott. Det bör uppmärksammas, att undersökningen avser elever, som inskrivits på skolorna innan 1952 års lag om påföljd för brott av underårig trädde i kraft och innan den aktuella platsbristen uppstått på skolorna. Det finns skäl att frukta, att lika nedslående uppgifter om återfall i brottslighet skulle framkomma, om undersökningen utsträcktes till att omfatta senare årgångar av elever vid skolorna.

De redovisade siffrorna är ägnade att inge bekymmer. De aktualiserar frågan om ändamålsenligheten av de på skolorna tillämpade vårdmetoderna ävensom frågan om personalens rekrytering och lämpliga utbildning. Departementschefen har för avsikt att ägna dessa frågor särskild uppmärksamhet i fortsättningen.

Med anledning av vad riksåklagaren anfört rörande frågan om *behandling på kort sikt* av ungdomsvårdsskoleelever meddelas, att socialstyrelsen har för avsikt att vid Hammargårdens yrkesskola försöksvis pröva korttidsbehandling för vissa elever. Någon tids erfarenhet av detta försök bör avvaktas innan ytterligare åtgärder överväges. Riksåklagaren har i sitt remissyttrande vidare uttalat, att frågan om vårdtidens längd bort upptas till diskussion. Denna fråga torde komma att uppmärksammas av kommittén för ungdomsvårdsskolorna vid dess fortsatta arbete.

I fråga om placering av s. k. *utredningsfall* har olika förslag avgivits av barnavårdskommittén och kommittén för ungdomsvårdsskolorna.

Barnavårdskommittén föreslog 1955, att utredningshem med tio platser i varje skulle anordnas i anslutning till fyra yrkesskolor. Hemmen skulle i första hand avses för förvaring av för brott misstänkta ungdomar under den tid brottsutredningen pågår. Syftet var att i viss utsträckning onödiggöra häktning och minska omfattningen av anhållande när det gäller sådana ungdomar. I viss utsträckning räknade kommittén också med att hemmen skulle kunna utnyttjas för barnavårdsklientelet i åldrarna 15—20 år. Härmed avsågs bl. a. underåriga, som omhändertagits för skyddsuppfostran men som ej omedelbart kunde erhålla lämplig placering på t. ex. en ungdomsvårdsskola (s. k. väntefall). Barnavårdskommittén ansåg även, att underåriga i vissa fall borde kunna omhändertas för utredning, innan vanarten var ådagalagd, till förekommande av grav asocial verksamhet, förbättring av återanpassningsutsikterna m. m. Kommittén föreslog, att bestämmelser om anstaltsorganisationen och huvudmannaskapet för densamma m. m. skulle meddelas i särskild lag. Beslut om intagning i utredningshem i stället för häktning förutsattes i regel skola fattas av domstol. I barnavårdskommitténs år 1956 avgivna betänkande med förslag till ny barnavårdslag intogs bestämmelser i syfte att möjliggöra omhändertagande för utredning.

Kommittén för ungdomsvårdsskolorna har tagit upp barnavårdskommitténs förslag om utredningshem till förnyat övervägande och föreslår, att problemet om placering av utredningsfallen löses inom ramen för nu gällande bestämmelser. Kommittén erinrar om att dessa bestämmelser medger, att en för skyddsuppfostran omhändertagen person placeras på ungdomsvårdsskola för tillfällig vistelse under en observationstid. I själva verket sker numera intagning på ungdomsvårdsskola alltid först för observation innan beslut om definitiv placering fattas. Kommittén framhåller, att barnavårdsnämnderna behöver ha möjlighet att i förekommande fall omedelbart skilja den unge från hans miljö. Platsbristen vid vissa skolor har dock medfört, att beslut om intagning i många fall inte kan verkställas med önskvärd snabbhet. Enligt kommittén skulle en ökning av ungdomsvårdsskolornas platsresurser i stort sett lösa problemet med placering av fall

under utredningstiden. Om ungdomsvårdsskolorna utbygges i sådan omfattning, att intagningsbeslut omedelbart kan verkställas, anser kommittén att behov av särskilda utredningshem inte torde föreligga i de fall där beslut om skyddsuppfostran fattats. Kommittén utgår ifrån att för flertalet av de lagöverträdare under 18 år, för vilka häktning är påkallad, indikationer för skyddsuppfostran samt placering på ungdomsvårdsskola föreligger. Enligt kommittén torde undantagen från denna regel vara ytterst sällsynta. Ett omhändertagande, som enbart avser förvaring för utredande av skuldfrågan, hör enligt kommitténs uppfattning inte hemma inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. För att ta hand om det nämnda klientelet bör särskilda mottagnings- och observationsavdelningar inrättas vid vissa skolor.

Vid den allmänna diskussion, som har förts i frågan om anordnande av övervaknings- eller utredningshem, har det väsentliga spörsmålet varit hur behovet av förvaring av för brott misstänkta unga i åldrarna 15—17 år lämpligen bör tillgodoses. Det torde vara en allmänt godtagen uppfattning, att det är angeläget att sådana ungdomar kan omhändertas inom barna- och ungdomsvårdens ram så att häktning endast undantagsvis behöver komma i fråga. Till denna uppfattning ansluter sig departementschefen helt. Såsom kommittén för ungdomsvårdsskolorna framhållit torde i fråga om flertalet av brottsmisstänkta ungdomar under 18 år, för vilka häktning är påkallad, förutsättningar föreligga för omhändertagande för skyddsuppfostran. Undantagen härifrån torde, såsom bl. a. Svea hovrätt påpekat i sitt remissyttrande, vara relativt sällsynta. Det finns därför skäl anta, att problemet i huvudsak kan bemästras inom ramen för gällande bestämmelser om erforderliga resurser tillföres ungdomsvårdsskoleorganisationen. Departementschefen tillstyrker därför i princip kommitténs förslag att vissa skolor utbygges med särskilda mottagningsavdelningar.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har i sitt remissyttrande uttalat att utredningshem — åtminstone vad de större städerna beträffar — bör inrättas av kommun och drivas i barnavårdsnämndernas eller eventuellt polisens regi. I anslutning härtill framhålles, att redan nuvarande bestämmelser inte torde lägga hinder i vägen för barnavårdsnämnderna att vidta erforderliga åtgärder för betryggande förvaring av för skyddsuppfostran omhändertagna och behövlig begränsning av deras rörelsefrihet. I det förslag till ny barnavårdslag, som torde komma att föreläggas årets riksdag, kan barnavårdsnämndernas befogenheter i detta avseende förväntas komma till klarare uttryck än som skett tidigare.

Beträffande mottagningsavdelningarnas anordnande har kommittén bl. a. föreslagit, att varje avdelning bör avses för åtta elever och förses med två sjuk- och isoleringsrum jämte arbetslokaler m. fl. utrymmen. Avdelningarna bör enligt kommittén konstrueras med mer effektiva tekniska anordningar i rymningshindrande syfte än de nuvarande halvöppna avdelning-

arna, dock utan att ha samma slutna karaktär som specialavdelningarna. Under särskilt svåra förhållanden, t. ex. vid tillfälliga orosperioder på skolan, skall det finnas möjligheter att tillfälligt ge avdelningen en mer sluten karaktär. Med hänsyn till vad främst socialstyrelsen anfört i sitt remissyttrande anser departementschefen det nödvändigt att åtminstone de för pojkskolorna avsedda mottagningsavdelningarna ges en helt sluten karaktär. I övrigt har departementschefen inte någon erinran mot den av kommittén föreslagna utformningen av avdelningarna.

Kommittén har förutsatt, att mottagningsavdelningarna skall användas för observation och för utredning av den lämpligaste vård- och behandlingsformen för nya elever överhuvudtaget. Departementschefen har i och för sig inte något att erinra häremot men framhåller, att under alla förhållanden brottsmisstänkta ungdomar, som eljest skulle häktas, i första hand bör beredas plats på avdelningarna. Dessa bör också i vissa fall och särskilt på flickskolorna kunna användas för elever, som av olika anledningar behöver sluten vård.

Beträffande vistelsetiden på mottagningsavdelning har kommittén ansett att denna bör få bestämmas från fall till fall. Kommittén räknar dock med att vistelsetiden inte i något fall skall behöva överstiga tre månader. Riksåklagaren har i sitt remissyttrande anfört, att man såvitt avser utredningsfallen bör kunna räkna med en kortare vistelsetid än tre månader. Enligt departementschefens uppfattning bör vistelsetiden på mottagningsavdelningen vara kort. F. n. tillämpas på specialavdelningarna en längsta sammanhängande vistelsetid av högst två månader. Vistelsetiden på mottagningsavdelningarna bör normalt inte få överskrida denna tid.

I fråga om lokaliseringen av mottagningsavdelningarna har kommittén föreslagit, att sådana avdelningar skall i första hand anordnas för manliga elever vid Hammargården, Fagared, Johannisberg och Vemyra samt för kvinnliga elever vid Bistagården, Härsjögården och Brättegården. Av dessa avses tre att påbörjas under nästa budgetår. Socialstyrelsen föreslår, att mottagningsavdelningar dessutom anordnas vid Sundbo och — såsom ersättning för en nedbrunnen förlägningsbyggnad vid Gräskärr — även vid denna skola och Råby. I några remissyttranden har hävdats att de mottagningsavdelningar, som är avsedda för de tre största städerna, komme att ligga på ett obekvämt avstånd från staden med följd att utredningen komme att försvåras. Såsom ungdomsåklagarna i Stockholm anfört torde man kunna räkna med att förhören med mycket få undantag kan avslutas redan under anhållandetiden, varför den ifrågavarande invändningen inte torde ha väsentlig betydelse.

Departementschefen tillstyrker att mottagningsavdelningar nu anordnas vid pojkskolorna Hammargården, Fagared, Sundbo och Gräskärr samt vid flickskolorna Bistagården och Brättegården. Av dessa avses Hammargården

och Bistagården i första hand för stockholmsområdet och Fagared för göteborgsområdet. För Malmö och närliggande område bör den nya specialavdelningen vid Råby tills vidare kunna fylla samma funktion som en mottagningsavdelning. Även specialavdelningarna vid övriga skolor bör vid behov kunna användas för ifrågavarande fall.

Såsom påpekats av kommittén och i några remissyttranden kommer vissa kategorier av ungdomar, beträffande vilka häktningsskäl i och för sig föreligger, inte att kunna tas om hand vid ungdomsvårdsskolorna därför att skäl till omhändertagande för skyddsuppfostran inte anses föreligga. Dessa fall synes som nämnts vara sällsynta. I det förslag till ny barnavårdslag som förberedes f. n. torde komma att upptas bestämmelser som medger, att fall av denna kategori skall av barnavårdsnämnd kunna omhändertag för utredning. Om en sådan möjlighet till omhändertagande införes skulle — under förutsättning att tillräckliga resurser ställes till ungdomsvårdsskoleorganisationens förfogande — häktning av ungdomar under 18 år behöva tillgripas endast i undantagsfall.

För att de föreslagna mottagningsavdelningarna skall kunna fullgöra sin främsta uppgift att i största möjliga utsträckning onödiggöra häktning av för brott misstänkta underåriga är det nödvändigt, att barnavårdsnämnderna utnyttjar barnavårdslagens möjligheter till snabba ingripanden och att plats på ungdomsvårdsskola sökes utan dröjsmål. I åtskilliga uppmärksammade fall av häktning och ovillkorliga frihetsstraff, som departementschefen låtit undersöka, har det visat sig att ansökan om intagning vid ungdomsvårdsskola inkommit alltför sent. Det är också angeläget, att förfarandet vid intagningen av elever till skolorna ytterligare förenklas. I samband med den förestående revisionen av den nuvarande ungdomsvårdsskolestadgan får denna fråga upptas till övervägande.

Vad beträffar *ungdomsvårdsskolorna och den allmänna skolreformen* kan departementschefen i huvudsak instämma i vad kommittén anför. Departementschefen har ej något att erinra mot att enhetsskoleundervisning organiseras vid Vemyra fr. o. m. nästa budgetår på sätt socialstyrelsen föreslagit och återkommer i det följande med preciserade förslag i anledning härav vid sin behandling av medelsbehovet till skolorganisationen under nästa budgetår.

Kommittén har för avsikt att i sitt slutbetänkande behandla frågan om ett fortsatt genomförande av enhetsskoleundervisning vid ungdomsvårdsskolorna. Härvid bör, i syfte att trots det förhållandevis ringa elevantalet åstadkomma bästa möjliga organisation av högstadiet inom rimliga kostnader, särskilt beaktas vad skolöverstyrelsen anför i sitt remissyttrande i fråga om samråd med länskolnämnderna vid planeringen av verksamheten och samarbete med övriga närbelägna skolor om undervisning, lärartjänster och lokaler.

Förslaget att slopa de nuvarande beteckningarna skolhem och yrkessko-

lor vill departementschefen inte tillstyrka. Att de gamla beteckningarna bibehålles synes inte behöva utgöra något hinder mot en smidigare anordning och differentiering av undervisningen vid skolorna.

Kommittén har föreslagit en kraftig förstärkning av *vårdresurserna för psykiskt abnorma elever*. Sålunda föreslås, att två nya skolor med vardera 46 vårdplatser anordnas för detta klientel, en avsedd för manliga och en för kvinnliga elever. Kommittén utgår ifrån att de nya skolorna skall ta emot främst svårbehandlade psykiskt abnorma elever, som behöver vårdas under längre tid än som f. n. tillämpas.

I likhet med kommittén anser departementschefen, att vårdresurserna för ifrågavarande ungdomar behöver förstärkas. Under de senaste åren har det blivit allt svårare att placera psykiskt abnorma yrkesskoleelever på de för dem avsedda specialskolorna Lövsta och Ryagården. Väntetiderna till dessa skolor har blivit allt längre. Detta är särskilt beklagligt eftersom det här ofta är fråga om de ungdomar, för vilka vårdbehovet är störst. Den 1 februari 1959 fanns ett 30-tal fall på väntelistan till envar av dessa skolor. Såsom kommittén framhållit finnes dessutom åtskilliga elever på andra skolor inom organisationen, som borde erhålla specialvård med hänsyn till sitt psykiska tillstånd.

Chefen för inrikesdepartementet har i samband med anmälan av frågan om anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. under budgetåret 1959/60 föreslagit, att ett nytt sjukhus för vård av s. k. psykopater skall uppföras. Detta sjukhus avses emellertid inte för det yngre klientelet. Tillkomsten av sjukhuset torde därför inte i någon nämnvärd utsträckning komma att avlasta de för psykiskt abnorma elever avsedda ungdomsvårdsskolorna.

I fråga om psykiskt abnorma manliga elever har resurserna fr. o. m. innevarande budgetår förstärkts genom att Fagareds yrkesskola satts i stånd att provisoriskt ta emot 15 elever av denna kategori. Nedan föreslås, att Broby lantbruksskola för döva ombildas till ungdomsvårdsskola för manliga debila yrkesskoleelever. Härigenom beräknas Lövsta avlastas ca 15 elever. Enligt departementschefens mening kan de härefter tillgängliga resurserna för vård av den ifrågavarande elevkategorien komma att visa sig otillräckliga. Skulle detta bli fallet talar övervägande skäl för att den behövliga förstärkningen sker genom att en ny skola uppföres för svårbehandlade psykiskt abnorma manliga elever.

Enligt kommitténs förslag skulle en sådan skola förläggas till Lummelunda i Tingstäde kommun på Gotland. Mot förläggningen till Gotland har gjorts invändningar i flera remissyttranden, bl. a. av medicinalstyrelsen, som befarar att det kommer att visa sig svårt att på ön i erforderlig utsträckning få tillgång till barnpsykiatriskt och psykiatriskt skolad personal. Enligt

medicinalstyrelsen synes behovet av psykiatrisk expertis vid skolan kunna tillgodoses endast under förutsättning, att ytterligare en överläkartjänst inrättas vid det statliga mentalsjukhuset i Visby. Även mot valet av plats för skolan på Gotland har viss tveksamhet uttalats av länsstyrelsen i Gotlands län. I samband härmed anmäles att besvär anförts över Tingstade kommunalfullmäktiges beslut att godkänna det med kommittén preliminärt slutna avtalet och att fullmäktige därefter återtagit sitt erbjudande att tillhandahålla i avtalet avsett markområde men i princip vidhållit sina åtaganden enligt avtalet. Något giltigt beslut från kommunens sida i fråga om det område, varpå skolan kan byggas, föreligger sålunda inte. Länsstyrelsen har alternativt angivit Havdhems kommun som lämplig plats för skolan.

För egen del finner departementschefen Gotland vara en lämplig placering för en ny skola. Möjligheter torde finnas att tillgodose skolans behov av psykiatrisk expertis från S:t Olofs sjukhus i Visby. I anslutning härtill erinras om att i årets statsverksproposition (XI ht s. 127) har föreslagits, att vid nämnda sjukhus fr. o. m. nästa budgetår skall inrättas en tjänst som förste läkare i Ao 24 med biträdande överläkares ställning.

Beträffande den exakta förläggningen av skolan föreligger ännu inte tillräcklig klarhet. Ritningsförslag har inte heller ingivits av kommittén. Slutlig ställning till frågan om inrättande av den föreslagna skolan bör därför ej tagas nu. Planeringsarbetet bör emellertid fullföljas snarast. Vid det fortsatta arbetet bör kommitténs förslag i stort sett kunna tjäna till vägledning. De erinringar som bl. a. socialstyrelsen och statskontoret gjort i remissyttrandena bör i görligaste mån beaktas och alla möjligheter att nedbringa kostnaderna tillvaratas. För nästa budgetår bör medel äskas för ritning och projektering av företaget. Departementschefen återkommer härtill i det följande.

För vården av psykiskt abnorma kvinnliga elever har hittills endast en skola disponerats, nämligen Ryagårdens yrkesskola med 71 platser. Fr. o. m. början av detta år har Eknäs yrkesskola tillförts en särskild sjuk- och observationsavdelning. Skolan har nu 27 platser. Avsikten är, att Eknäs efter hand skall ta emot elever av samma slag som Ryagården. En del av det förutvarande Eknäsklientelet — flickor som är efterblivna till förståndsutvecklingen — skall behandlas på den nya yrkesskola vid Håkans-
torp, som inom kort träder i verksamhet. Genom dessa anordningar kommer vårdresurserna för psykiskt abnorma flickor att avsevärt ökas. Såsom kommittén påpekat torde svårigheterna vid flickskolorna till en del bottna i alltför små möjligheter att på de stora elevförläggningarna differentiera eleverna i grupper. Genom tillkomsten av de i det föregående föreslagna mottagningsavdelningarna vid två flickskolor förbättras dessa möjligheter, samtidigt som flickskolorna totalt sett får ett värdefullt platstillskott. Det bör ytterligare övervägas om inte en fortsatt utbyggnad av de be-

fintliga flickskolorna med ökning av differentieringsmöjligheterna är behövlig. På grund av angivna förhållanden är departementschefen inte nu beredd att tillstyrka kommitténs förslag om att uppföra en helt ny skola för psykiskt abnorma kvinnliga elever.

Kommittén har vidare föreslagit, att ett särskilt anslag på 50 000 kronor skall ställas till socialstyrelsens förfogande för att sättas in till *förstärkning av den psykiatriska och psykologiska behandlingen* vid de ungdomsvårdsskolor, där behov finnes av sådan förstärkning. I likhet med kommittén anser departementschefen det betydelsefullt, att ökade resurser ställes till förfogande för detta ändamål. Emellertid framhålles, att tillgången på personer med psykiatrisk utbildning inte är så stor att man kan undvika svårigheter att i erforderlig utsträckning knyta sådan expertis till skolorna. Möjligheterna härtill bör dock inte försvåras av brist på medel. Departementschefen tillstyrker därför en viss ökning av medelsanvisningen härför.

I fråga om *differentiering av eleverna* på olika skolor och på skilda avdelningar inom skolorna har kommittén i stort sett godtagit nu gällande principer. I fråga om differentiering på avdelningar inom skolorna har kommittén dock föreslagit, att några nya öppna utskrivningsavdelningar inte skall anordnas. Behovet av specialavdelningar inom organisationen anser kommittén bli täckt sedan av riksdagen beslutade specialavdelningar färdigställtts och de av kommittén föreslagna nya skolorna kommit till stånd. Den redan påbörjade uppdelningen av skolorna på mindre elevförläggningar bör fortsättas. Vidare bör enligt kommittén nya s. k. halvöppna elevavdelningar inte avses för fler än högst tio elever.

För egen del anser departementschefen i likhet med kommittén att de allmänna differentieringsgrunder som nu tillämpas bör bibehållas. På grund av den bristande platstillgången på vissa skolor har differentieringen av eleverna enligt de uppgjorda planerna i viss utsträckning inte helt kunnat upprätthållas under de senaste åren. När den nu föreslagna upprustningen av skolorna blir genomförd bör det bli möjligt att övergå till en mer tillfredsställande ordning i detta hänseende. En alltför långt gående differentiering av eleverna på olika skolor och avdelningar inskränker uppenbarligen rörligheten inom organisationen, eftersom elevmaterialets sammansättning förändras från tid till annan. Det är därför viktigt att sådana förändringar noga följes, så att omdispositioner mellan olika skolor och avdelningar vid behov kan snabbt verkställas.

Beträffande behovet av specialavdelningar inom organisationen är departementschefen inte beredd att nu ta någon definitiv ståndpunkt. I det följande föreslås, att ytterligare en sådan avdelning inrättas vid en ny yrkesskola för pojkar.

Vad angår storleken på nya s. k. halvöppna elevavdelningar erinras om att de avdelningar av denna typ, som nu är under uppförande vid Gräs-

kärr, är avsedda för tio elever. Då förslaget om dessa nybyggnader lades fram (prop. 1958:117) tillstyrkte departementschefen denna storlek på elevförläggningarna med hänsyn till att skolan är avsedd för det yngsta yrkesskoleklientelet. Frågan om nya avdelningars storlek och om eventuell fortsatt uppdelning av kvarvarande större elevförläggningar på mindre enheter bör bedömas från fall till fall.

Vad beträffar förslaget om anordnande av *utskrivningsavdelningar i tätort* har redan erinrats om att en sådan avdelning förlagd till Landskrona och anknuten till Ryagårdens yrkesskola trätt i verksamhet i början av innevarande år. Med hänsyn till läget på hyresmarknaden har det varit förenat med stora svårigheter att anskaffa lokaler till den nämnda avdelningen. Då möjligheterna att förhyra lokaler för sådan verksamhet i anslutning till de av kommittén föreslagna skolorna även torde vara begränsade, är departementschefen inte beredd att föreslå att sådana avdelningar inrättas vid vissa bestämda skolor. Det anses i stället lämpligen få ankomma på Kungl. Maj:t att med anlitande av medel från anslaget till anordnande och drift av provisoriska förläggningar i varje särskilt fall få bestämma om anordnande av sådana avdelningar sedan närmare erfarenheter vunnits av verksamheten vid den förenämnda utskrivningsavdelningen i Landskrona.

Kommitténs förslag att utskrivningsavdelningar av vanlig typ inte längre skall anordnas vid skolorna är enligt departementschefens mening väl motiverat. Det har nämligen under senare tid visat sig allt svårare att effektivt utnyttja förefintliga sådana avdelningar. Antalet elever som lämpar sig för denna fria vårdform har, såsom kommittén påpekat, blivit allt mindre. Tillsyn av personal har avsetts förekomma endast i mindre omfattning vid dessa avdelningar. För att vissa sådana avdelningar skall kunna utnyttjas har tillsynspersonal emellertid måst anställas.

Det av kommittén framlagda programmet för *upprustning av de nuvarande skolorna* på längre sikt är departementschefen inte beredd att ta ställning till i detta sammanhang. I likhet med vad statskontoret uttalat i sitt remissyttrande bör skolornas byggnadsbehov m. m. prövas vid behandlingen av socialstyrelsens årligen återkommande anslagsäskanden. I rådande läge bör resurserna främst insättas på åtgärder som ökar platstillgången. Övriga önskemål om investeringar måste därför — även om de i och för sig är starkt motiverade — stå tillbaka. Framlagda förslag torde emellertid efter Kungl. Maj:ts prövning kunna komma ifråga som beredskapsarbeten, om arbetsmarknadsläget ger anledning därtill.

Kommitténs förslag angående ombildning av *Broby lantbruksskola för döva* till yrkesskola med plats för 28 manliga elever har tillstyrkts av de myndigheter som yttrat sig över förslaget. Kommittén föreslår, att skolan skall avses för debilklientel. För sådana elever finns f. n. två skolor, Råby och Margretelund. Debila elever vårdas också på andra skolor, bl. a. Lövsta.

Kommittén beräknar att, om den nya skolan avses för det ifrågavarande klientelet, ca 15 platser skulle kunna frigöras på Lövsta. För egen del kan departementschefen ansluta sig till kommitténs förslag och finner det särskilt värdefullt om den nya skolan, såsom kommittén räknat med, indirekt kan öka vårdresurserna för det psykiskt abnorma manliga yrkesskoleklientelet. Kommittén har inte föreslagit, att skolan tillföres några resurser för slutenvård. Erfarenheterna från Margretelund och Råby tyder dock på att det är förenat med stora svårigheter att tillfredsställa ta hand om detta klientel utan tillgång till en sluten avdelning. Det torde därför vara realistiskt att så snart som möjligt anordna en dylik avdelning vid den nya skolan. Beslut härom bör därför fattas redan nu.

I fråga om anordnandet av verksamheten vid skolan godtages vad kommittén föreslagit.

Socialstyrelsen har föreslagit vissa *nedskärningar av platsantalet* vid Vemyra, Östra Spång, Långanäs, Ryagården, Härsjögården, Bistagården och Broby. I nuvarande läge bör enligt departementschefens mening antalet platser även på de större avdelningarna vid skolorna inte nedbringas utan mycket starka skäl. Vid Vemyra, som har ett fastställt platsantal av 50, har sedan flera år endast 43 elever kunnat tas emot. Antalet platser bör fastställas i enlighet härmed. Av liknande skäl bör platsantalet vid Broby fastställas till 22. Elevantalet vid den största elevförläggningen vid Ryagården bör minskas med tre. Förslag om minskning av elevantalet vid den största elevförläggningen på Långanäs från 27 till 19 har tidigare framställts av socialstyrelsen men ej bifallits. Skolan kommer inom kort att tillföras en sluten elevavdelning med åtta platser och en tillfällig förläggningsbyggnad med nio platser. Med hänsyn härtill är departementschefen beredd förorda att elevantalet vid den ifrågavarande förläggningsbyggnaden — som är den största inom organisationen — när efterfrågan på platser så medger minskas till 19.

Vad nu föreslagits innebär i korthet följande utöver de åtgärder som redovisats i det föregående.

Yrkesskolor för pojkar:

1. *Fagared*. Skolan tillföres i slutet av 1959 en mottagningsavdelning med åtta platser avsedd främst för s. k. utredningsfall från Göteborgsområdet och får därefter 53 permanenta platser.

2. *Ham margården*. En mottagningsavdelning med åtta platser tillkommer i slutet av 1959. Avdelningen avses i första hand för s. k. utredningsfall från Stockholmsområdet. Skolans platsantal ökas därmed till 36 permanenta platser.

3. *Sundbo*. En mottagningsavdelning för åtta elever tillkommer i slutet av 1959. Skolans platsantal ökar till 69 permanenta platser.

4. *Bärby*. Skolan kompletteras i slutet av 1959 med en specialavdelning på åtta platser och får därefter 36 platser.

5. *Gräskärr*. Skolan tillföres en mottagningsavdelning, som kan beräknas bli färdig omkring den 1 juli 1960. Skolan får härefter 46 permanenta platser.

6. *Ny yrkesskola på Gotland* projekteras.

Yrkesskolor för flickor:

7. *Bistagården*. Skolan utökas i slutet av 1959 med en mottagningsavdelning med åtta platser och får därefter 29 platser.

8. *Brättegården*. En mottagningsavdelning med åtta platser bygges och blir färdig i slutet av 1959. Platsantalet vid skolan ökas till 28.

Sammanlagt kommer de av departementschefen i det föregående i olika sammanhang redovisade åtgärderna att tillföra skolorganisationen ca 215 permanenta platser utöver de ca 750 platser som var tillgängliga den 1 mars 1959. Det totala platsantalet vid skolorna skulle sålunda stiga till omkring 965. Av det nämnda tillskottet på 215 platser faller 185 på yrkesskolorna för pojkar, varav 72 på slutna avdelningar, och 30 på yrkesskolorna för flickor, varav 16 på slutna avdelningar. Antalet slutna vårdplatser, som nu är sammanlagt 64, kommer sålunda att mer än fördubblas. Av de 185 platserna vid yrkesskolor för pojkar tillkommer ca 15 under första halvåret 1959, ca 95 under andra halvåret samma år och ca 75 under 1960. Dessutom projekteras en yrkesskola för manliga elever med ca 45 platser. Härtill kommer inom de närmaste månaderna ca 70 platser för manliga yrkesskoleelever vid provisoriska förläggningar. Av de 30 platserna vid yrkesskolorna för flickor tillkommer 14 under första halvåret 1959 och återstoden i slutet av året.

Genom de angivna åtgärderna torde en platsefterfrågan av nuvarande omfattning kunna tillgodoses och — såvitt avser pojkskolorna — en viss platsreserv tillskapas för att möta en ökad efterfrågan på platser på grund av befolkningsutvecklingen, en eventuell ytterligare ökning av ungdomskriminaliteten m. fl. orsaker. Vid flickskolorna torde dock på något längre sikt en viss ytterligare utbyggnad bli nödvändig, främst i syfte att öka differentieringsmöjligheterna vid vissa av de nuvarande skolorna och resurserna för vård av psykiskt abnorma elever.

Departementschefen övergår därefter till att beräkna medelsbehovet under de olika anslagen för nästa budgetår.

Avlöningar

Departementschefen tillstyrker att rektorstjänsten vid Gräskärr uppflyttas från Ao 21 till Ao 23. I det föregående har tillstyrkts att undervisningen

vid Vemyra skolhem försöksvis anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med den undervisning, som meddelas vid försöksverksamheten med nioårig enhetsskola. I anslutning härtill föreslås att tre folkskollärartjänster i Ao 16 utbytes mot folkskollärartjänster i Ao 19. En folkskollärartjänst i Ae 16 bör i samband härmed dras in.

För undervisning i verkstadsarbete vid Vemyra bör inrättas en tjänst som yrkesmästare i Ae 11.

Beträffande Hammargården har tidigare anmälts, att yrkesskoleelever numera tas emot vid skolan i enlighet med beslut av 1958 års B-riksdag. Utbildning och sysselsättning av dessa elever sker i trädgårds-, byggnads- och snickeriarbete samt cykel- och mopedreparationer. Kungl. Maj:t har medgivit, att vid skolan må tills vidare under innevarande budgetår finnas inrättade befattningar för två yrkesmästare i Ag 11, en tillsynsman i Ag 12 och två vårdare i Ag 8. Ifrågavarande befattningar bör göras extraordinarie. På grund av skolans omändring från skolhem till yrkesskola kan två folkskollärartjänster i Ae 16 och en tjänst som biträdande husföreståndare i Ae 9 indragas. För den nya specialavdelningen vid skolan tillstyrkes, att tjänster inrättas för en tillsynsman i Ae 12, en förste vårdare i Ae 10, en yrkesmästare i Ae 9 och en vårdare i Ae 8. Den nya avdelningen torde inte bli färdig förrän omkring den 1 oktober 1959. På grund härav behöver medel för de sistnämnda tjänsterna inte beräknas för de första månaderna av nästa budgetår.

För den nya specialavdelningen vid Råby bör inrättas en tjänst som tillsynsman i Ae 12, en tjänst som förste vårdare i Ae 10, en yrkesmästartjänst i Ae 9 och en vårdartjänst i Ae 8.

Vad angår den nya ungdomsvårdsskolan vid Bärby, som föreslagits skola inrättas genom ombildning av Broby lantbruksskola för döva, godtager departementschefen med vissa undantag den av kommittén beräknade personaluppsättningen. Departementschefen tillstyrker, att befattningar beräknas för en rektor i Ae 21, två assistenter i Ae 17, en jordbruksföreståndare i Ae 12, en trädgårdsmästare i Ae 10, en tillsynsman i Ae 12, en yrkesmästare i Ae 11, en husföreståndare i Ae 10, en förste vårdare i Ae 10, en ladugårdsförförman i Ae 9, två vårdare i Ae 8, en hantverkare i Ae 8, ett ekonomibitråde i Ae 5 och två ekonomibiträden i Ae 4. Det förutsattes, att den nuvarande personalen vid skolan i största möjliga utsträckning erhåller fortsatt anställning efter skolans ombildning till ungdomsvårdsskola. Lönen till den nuvarande innehavaren av husmorstjänsten vid skolan bör — därest hon förordnas på tjänsten som husföreståndare — bestämmas på sätt statskontoret föreslagit i sitt remissyttrande.

För den nya ungdomsvårdsskolan på Visingsö bör inrättas en rektorstjänst i Ae 21, en assistenttjänst i Ae 17, en tjänst som tillsynsman i Ae 12, en yrkesmästartjänst i Ae 11, en tjänst som husföreståndare i Ae 10, en

tjänst som förste vårdare i Ae 10, två vårdartjänster i Ae 8 samt tjänster för ett ekonomibitråde i Ae 5 och två ekonomibiträden i Ae 4. 10 000 kronor beräknas till arvode åt timplärare för försöksverksamhet med teoretisk undervisning vid skolan.

Vad beträffar personal till Gräskärr efter färdigställandet av den nu pågående första byggnadsetappen vid skolan tillstyrkes att befattningar inrättas för en assistent i Ae 17, två tillsynsmän i Ae 12, en trädgårdsmästare i Ae 10, en förste vårdare i Ae 10, en yrkesmästare i Ae 9, fyra vårdare i Ae 8 och ett kanslibitråde i Ae 7. Då byggnadsarbetena inte torde bli färdiga förrän omkring den 1 januari 1960 beräknas medel för dessa tjänster under ett halvt budgetår.

Socialstyrelsens förslag om indragning av de nuvarande tjänsterna som chef, tillika läkare, vid Lövsta och Ryagården samt inrättande av en överläkartjänst knuten till socialstyrelsens skolbyrå är departementschefen, med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört, inte beredd att tillstyrka. Intill dess att chefstjänsten på Lövsta kan besättas med en läkare bör skolbyråns behov av läkarbiträde tillgodoses genom arvodesanställning. Det tillstyrkes, att en tjänst som psykolog i Ae 23 inrättas vid Lövsta och att den nuvarande tjänsten som biträdande läkare eller psykolog i Ae 24 ombildas till enbart en läkartjänst.

För att den nuvarande öppna utskrivningsavdelningen (Kupan) vid Lövsta skall kunna beläggas med elever och skolans kapacitet fullt utnyttjas bör skolan tillföras två vårdartjänster i Ae 8. Vidare bör medel motsvarande lönekostnaden för två vårdartjänster beräknas för den i det föregående omnämnda praktiska personalutbildningen vid skolan.

Med hänsyn till att numera äldre och troligen mer rymningsbenägna elever tas emot på skolhemmen Östra Spång och Vemyra bör vårdstandarden vid dessa skolor höjas. Det tillstyrkes därför, att vardera skolan tillföres en tjänst som tillsynsman i Ae 12.

Socialstyrelsen har upprepat sina tidigare gjorda förslag om utökning av den nuvarande personaluppsättningen vid specialavdelningarna, som f. n. består av en tillsynsman, en förste vårdare, en yrkesmästare och en vårdare. Såsom framgår av framställningen har styrelsen i viss utsträckning med anlitan av de för avlönande av vikarier m. fl. avsedda medlen anställt ytterligare personal vid nämnda avdelningar. Departementschefen är medveten om att en sådan personalförstärkning kan vara behövlig, men är dock inte beredd att tillstyrka, att särskilda tjänster inrättas härför. Där emot har departementschefen intet att erinra mot att extra personal liksom f. n. anlitas vid specialavdelningar med särskilt svårbehandlade elever. Med hänsyn härtill tillstyrkes, att de för vikarier m.m. avsedda medlen i enlighet med socialstyrelsens förslag räknas upp med 188 400 kronor.

I det föregående har bl. a. föreslagits att mottagningsavdelningar skall anordnas vid Fagared, Hammargården, Sundbo, Bistagården och Brättegården samt att en specialavdelning skall byggas vid den nya ungdomsvårdsskolan vid Bärby. Då ifrågavarande avdelningar kan beräknas bli färdigställda redan i slutet av 1959 bör medel nu anvisas för personal vid avdelningarna. Departementschefen upptar 135 000 kronor för detta ändamål. Det synes böra få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med avdelningarnas färdigställande meddela erforderliga bestämmelser angående personal vid avdelningarna. Det tillstyrkes, att en befattning för arbetsledning inrättas vid sidoavdelningen Baggå vid Sundbo. Befattningen bör placeras i lönegrad Ag 8. Skolan bör dessutom — med anledning av tillkomsten av två provisoriska förläggningar — tillföras två vårdartjänster i Ag 8.

Socialstyrelsen har föreslagit en kraftig personalförstärkning på grund av den allmänna arbetstidsförkortningen och övergång till vakande nattvakter vid vissa skolor samt som följd av en av styrelsen föreslagen minskning av arbetstiden för yrkeslärarna. Någon närmare utredning av behovet av ifrågavarande personalförstärkning föreligger dock inte. Med anledning härav erinras, att Kungl. Maj:t den 27 februari 1959 uppdragit åt statens organisationsnämnd att i samråd med socialstyrelsen utreda behovet av arbetskraft vid skolorna till följd av arbetstidsförkortningen. I avbidan på resultatet av denna utredning är departementschefen inte beredd att ta ställning till styrelsens framställning i denna del. Systemet med vakande nattvakt tillämpas redan nu vid vissa skolor. Ytterligare försök härmed bör göras. Departementschefen föreslår, att 21 600 kronor beräknas för ändamålet.

I avbidan på slutförande av det inom kommittén för ungdomsvårdsskolorna pågående utredningsarbetet bör tjänster inom arbetsdriften samt yrkeslärartjänster vid skolorna tills vidare inte få återbesättas utan Kungl. Maj:ts prövning av tjänsternas lönegradsplacering.

I det föregående har tillstyrkts kommitténs förslag att särskilda medel skall ställas till socialstyrelsens förfogande för anlåtande av psykiatrisk och psykologisk expertis vid skolorna. Posten till arvoden åt rådgivande psykiater, vilken f. n. är uppförd med 49 700 kronor, bör i anledning härav höjas med 25 000 kronor. Till årsarvoden åt verkställande ledamöterna i styrelserna för tre nya ungdomsvårdsskolor bör beräknas 2 100 kronor.

På grund av tillkomsten av nya skolor bör de till kontorshjälp vid skolorna avsedda medlen räknas upp med 9 000 kronor.

Socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet till löneklassuppflyttningar m. m. godtages. Såsom statskontoret framhållit har socialstyrelsen inte beräknat medel för kompensation till tjänstemännen för förhöjda folkpensionsavgifter. För nämnda ändamål bör 49 000 kronor beräknas.

Departementschefen tillstyrker slutligen, att en assistenttjänst i Ae 17, en

bokhållartjänst i Ae 15, en tjänst som tillsynsman i Ae 12 och tre vårdartjänster i Ae 8 uppföres på ordinarie stat.

De av departementschefen i det föregående förordade förslagen medför en ökning av anslagsbehovet med 1 180 000 kronor. Anslaget bör uppföras med (7 030 000 + 1 180 000) 8 210 000 kronor.

Omkostnader

I enlighet med socialstyrelsens förslag bör följande delposter räknas upp, nämligen posterna till bränsle, lyse och vatten med 111 000 kronor, till tvätt- och renhållning med 5 000 kronor, till beklädnad med 64 000 kronor, till undervisning, lek och idrott med 12 000 kronor, till diverse med 28 000 kronor, till elevbelöning med 12 000 kronor, samt till hälso- och sjukvård med 12 000 kronor. Posten till reseersättningar föreslås uppräknad med 15 000 kronor. Posten till inventarier höjes med 15 000 kronor. Delposten till övriga expenser bör höjas med 40 000 kronor och delposten till utspisning med 60 000 kronor.

Posten till eftervård och utackordering har för innevarande budgetår räknats upp med 223 000 kronor bl. a. för att möjliggöra en utökad verksamhet med utackordering av elever i familjevård. Antalet utackorderade elever har till följd härav kunnat ökas med ett 40-tal sedan budgetårets ingång. En ytterligare ökning av utackorderingsverksamheten är önskvärd. Posten bör därför räknas upp med av socialstyrelsen föreslaget belopp, 36 000 kronor.

Posten till utgifter för jordbruks- och verkstadsdriften bör med hänsyn främst till tillkomsten av nya skolor och angelägenheten att i viss utsträckning förnya inventariebeståndet vid verkstäder och jordbruk räknas upp med 230 000 kronor. Inkomstposterna bör samtidigt räknas upp med 270 000 kronor.

Anslaget bör i enlighet med vad således förordats ökas med 640 000 och minskas med 270 000 kronor och alltså uppföras med (4 249 000 + 370 000) 4 619 000 kronor.

Engångsanskaffning av inventarier m. m.

I anslutning till vad departementschefen anfört i det föregående samt till de förslag han i det följande lägger fram vid behandlingen av investeringsanslaget till byggnadsarbeten m. m. förordas, att för anskaffning av inventarier och annan utrustning beräknas 37 500 kronor till nya elevavdelningar vid Gräskärr, 25 000 kronor till den nya ungdomsvårdsskolan vid Bärby, 15 000 kronor till en specialavdelning vid Hammargården samt 85 000 kronor till fem nya mottagningsavdelningar och en ny specialavdelning. Vidare

bör 27 500 kronor beräknas till en ny elevavdelning vid Sundbo. Då uppförandet av de i det följande föreslagna ersättningsbyggnaderna på Gräskärr inte torde kunna slutföras under nästa budgetår, beräknas inte medel för inventarier till dessa byggnader.

Under föregående punkt har tillstyrkts uppräknig av posten till utgifter för jordbruks- och verkstadsdriften vid skolorna bl. a. för att möjliggöra viss förnyelse av inventarierna vid verkstäderna. Medel för dessa ändamål bör sålunda inte — såsom socialstyrelsen föreslagit — beräknas under förevarande anslag.

Anslaget bör alltså uppföras med (37 500 + 25 000 + 15 000 + 85 000 + 27 500) 190 000 kronor.

Anordnande och drift av provisoriska förläggningar

Såsom framgår av vad tidigare anförts pågår eller planeras uppförandet av tio provisoriska förläggningsbyggnader vid olika skolor. Byggnaderna uppföres genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg och är av samma typ som av styrelsen utnyttjas till förläggning av arbetslösa på orter, där arbete eller omskolning kan ordnas men bostäder eller förläggningmöjligheter saknas. Byggnaderna uthyres till socialstyrelsen.

Kostnaderna för anskaffning och uppförande av byggnaderna beräknas uppgå till sammanlagt 563 000 kronor. Härav beräknas anskaffningskostnaderna uppgå till 271 000 kronor och uppförandekostnaderna till 292 000 kronor. De sistnämnda kostnaderna bör bestridas ur förevarande anslag medan anskaffningskostnaderna bör belasta reservationsanslaget till kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet för nästa budgetår. De sammanlagda kostnaderna förskötteras under innevarande budgetår från reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Kostnaderna för hyror för byggnaderna under nästa budgetår kan beräknas till 33 600 kronor, för inventarieanskaffning till ca 40 000 kronor och för personal vid förläggningarna till ca 120 000 kronor. Kostnaderna för en provisorisk förläggning på Väddö beräknas till 32 000 kronor. Därjämte bör 132 400 kronor beräknas till kostnaderna för eventuellt erforderliga ytterligare provisoriska förläggningar.

Anslaget bör sålunda uppföras med 650 000 kronor.

Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården

Under nästa budgetår kommer personalen vid ungdomsvårdsskolorna att avsevärt öka i antal på grund av tillkomsten av nya skolor och avdelningar. På grund härav bör utbildningen av särskilt vård- och tillsynspersonalen så långt möjligt intensifieras. I det föregående har medel beräknats till

avlönande av aspiranter till vårdartjänster under utbildningstjänstgöring vid Lövsta. Medel har också beräknats för anordnande av en förläggningsbyggnad vid skolan för ifrågavarande personal. För övriga kostnader för nämnda utbildning liksom för annan utbildning av personal vid vissa skolor bör beräknas 14 000 kronor.

Departementschefen tillstyrker vidare, att medel anvisas för anordnande under nästa budgetår av två kurser på vardera tre veckor i enlighet med socialstyrelsens förslag. Styrelsens beräkning av kostnaderna härför, 41 000 kronor, godtas.

Anslaget bör sålunda uppföras med 55 000 kronor.

Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.

Vid 1956 års riksdag beslöts, att de inackorderingshem, för vilka den första sjuåriga avtalsperioden löpt ut, vid fortsatt verksamhet skulle er-hålla ett bidrag av 3 000 kronor per hem till förnyelse av inventariebeståndet. Motsvarande bidrag anses böra utgå till det hem, för vilket avtalsför-längning blir aktuell under nästa budgetår. Det torde — i likhet med vad tidigare skett — få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa lämplig av-skrivningstid för bidraget.

Till I.O.G.T. bör också under nästa budgetår utgå ett anslag av 2 000 kronor.

Med hänsyn till storleken av befintlig reservation kan anslaget upptagas med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m.

Den kontanta ersättning av 1 000 kronor per år, som nu utgår till hus-moder vid inackorderingshem, fastställdes vid 1956 års riksdag. Departe-mentschefen är fortfarande inte beredd att tillstyrka höjning av ifrågavaran-de ersättning. För nästa budgetår bör därför 8 000 kronor anvisas för detta ändamål. Till ersättning för driftförluster bör i enlighet med socialstyrel-sens förslag beräknas 72 000 kronor. Det tidigare från särskilt anslag ut-gående bidraget å 3 000 kronor till frälsningsarméns flickhem i Stockholm och Malmö bör utgå även under nästa budgetår och bestridas från förevaran-de anslag. Medelsbehovet under anslaget utgör sålunda 83 000 kronor. Med hänsyn till storleken av beräknad reservation vid utgången av innevarande budgetår kan anslaget uppföras med 73 000 kronor.

Vissa byggnadsarbeten m. m.

Till bestridande av merkostnader för redan påbörjade eller färdigställda byggnadsföretag tillstyrkes, att 24 300 kronor anvisas för iordningstäl-

lande av avloppssystemet vid Vemyra skolhem, 26 000 kronor till ladugårdsbyggnad vid Långanäs, 20 000 kronor för tillbyggnad av elevförläggning vid Eknäs och 26 000 kronor till specialavdelning vid Fagared. För sistnämnda ändamål bör vidare i enlighet med socialstyrelsens förslag medgivande lämnas att använda högst 8 980 kronor av ännu ej disponerade medel å reservationsanslaget till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.

Kostnaderna för den vid förra årets B-riksdag beslutade första byggnads-etappen vid Gräskärr beräknas nu av byggnadsstyrelsen till 1 425 000 kronor. Härav har 700 000 kronor anvisats för innevarande budgetår. Departementschefen tillstyrker, att återstoden, 725 000 kronor, anvisas till färdigställande av arbetena i denna etapp.

Kommittén för ungdomsvårdsskolorna har bl. a. föreslagit, att medel anvisas till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid utskrivningsavdelningen på Lövsta ävensom till vissa ombyggnadsarbeten å förläggningsbyggnaden på den av kommittén föreslagna nya skolan vid Bärby. Då det framstått som angeläget, att dessa arbeten kommer till utförande redan innevarande budgetår har Kungl. Maj:t — med utnyttjande av riksdagens medgivande att inom det förevarande anslagets ram omdisponera medel till andra byggnadsföretag än de som underställts riksdagen — medgivit, att tillsammans 45 000 kronor må disponeras till de båda angivna ändamålen. Med hänsyn härtill bör för nästa budgetår motsvarande belopp anvisas för färdigställande av de byggnadsföretag, till vilka medel anvisats under anslaget för innevarande budgetår.

Vidare tillstyrkes, att 200 000 kronor anvisas till slutförande av påbörjade arbeten med omläggning av vatten- och avloppssystemet vid Långanäs.

Kostnaderna för uppförande av en specialavdelning vid Hammargården har, såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen, av byggnadsstyrelsen beräknats till 375 000 kronor. Dessutom beräknas kostnaderna för uppförande av ett staket kring avdelningen till 15 000 kronor. Kostnaderna för uppförandet av avdelningen kan numera beräknas till 300 000 kronor. Då endast 150 000 kronor tidigare anvisats för påbörjande av arbetena, bör ytterligare 150 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

I det föregående har förordats, att mottagningsavdelningar skall uppföras vid Fagared, Hammargården, Sundbo, Bistagården och Brättegården samt en specialavdelning vid den nya ungdomsvårdsskolan vid Bärby. Kostnaderna härför beräknas till sammanlagt 1 495 000 kronor. Vidtagna undersökningar om möjligheterna att få dessa byggnadsföretag snabbt påbörjade och genomförda har gett underlag för uppfattningen att byggnaderna bör kunna färdigställas redan i slutet av innevarande år. Med hänsyn härtill bör hela nämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

Till upprättande av ritningar och för projektering av en ny ungdoms-

vårdsskola för psykiskt abnorma manliga elever bör beräknas 150 000 kronor.

Med anledning av vad socialstyrelsen anfört rörande medverkan från vederbörande kommuner för att lösa bostadsbehovet för personalen vid ungdomsvårdsskolorna erinras, att Kungl. Maj:t den 30 januari 1959 uppdragit åt bostadsstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen och byggnadsstyrelsen utreda möjligheterna att med anlitande av sedvanliga former för finansiering av bostadsbyggande tillgodose föreliggande behov av bostäder åt personal vid bl. a. ungdomsvårdsskolorna. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör försiktighet iakttas vid anvisande av medel till nybyggande av bostäder. Den betydande utvidgning av organisationen som nu föreslås gör det emellertid nödvändigt att vid vissa skolor uppföra ytterligare bostadshus. Departementschefen beräknar 740 000 kronor för nämnda ändamål. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vid vilka skolor bostäder bör uppföras under nästa budgetår.

Frågan om medelsanvisning till vissa förbättringsarbeten vid Ryagården, omändring av huvudförläggningen vid Långanäs, påbörjande av arbeten med omläggning av vatten- och avloppssystemet vid Sundbo och Härsjögården samt ombyggnad av kök vid Råby, Lövsta och Hornö har behandlats av chefen för finansdepartementet vid anmälan i årets statsverksproposition av förslaget till stat för statens allmänna fastighetsfond. Härvid tillstyrktes en särskild medelsanvisning av 350 000 kronor till de angivna ändamålen. Då beredningen av frågan om anslag till ungdomsvårdsskolorna för nästa budgetår inte var avslutad vid nämnda tidpunkt angavs inte någon definitiv disposition av medlen på olika objekt. Efter samråd med chefen för finansdepartementet förordar departementschefen, att 31 000 kronor beräknas till vissa förbättringsarbeten vid Ryagården, 25 000 kronor till viss omläggning av vatten- och avloppssystemet vid Ryagården, 35 000 kronor för omändring av huvudförläggningen vid Långanäs samt 259 000 kronor till påbörjande av arbeten med omläggning av vatten- och avloppssystemet vid Sundbo och Härsjögården.

För det angivna byggnadsprogrammet erfordras sålunda 3 601 300 kronor, vilket belopp bör avrundas till 3 600 000 kronor. Jämfört med anslaget för innevarande budgetår innebär detta en ökning med 1 250 000 kronor.

De av socialstyrelsen ingivna förslagen om uppförande av en administrationsbyggnad och en mottagningsavdelning vid Gräskärr samt en ladugårdsbyggnad vid Forsane såsom ersättning för nedbrunna byggnader godtages. Kostnaderna för arbetena beräknas till 680 000 resp. 110 000 kronor. Det tillstyrkes, att för ändamålet erforderliga medel, 790 000 kronor, anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Med hänsyn till läget inom vårdområdet anses Kungl. Maj:t — i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår — böra erhålla medgivande

att, om så befinnes lämpligt, inom anslagets ram omdisponera medel till annat byggnadsföretag än de nu nämnda.

Motionerna

I de likalydande motionerna *I: 213* (av herr Per-Olof Hanson m. fl.) och *II: 270* (av herr Nelander m. fl.) hemställas, att riksdagen måtte besluta,

a) att av anslaget »Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.» måtte utgå dels ett reservationsanslag av 25 000 kronor för utbildning av vårdpersonal, förslagsvis förlagd till Lövsta, och dels för samma ändamål ett belopp av 40 000 kronor för en i arbetsmarknadsstyrelsens regi där uppförd inkvarteringsbarack,

b) att ett stimulansbidrag om förslagsvis 10 000 kronor måtte utgå ur anslaget för »Utbildning av personal, tillhörande barna- och ungdomsvården» för den interna utbildningen av personal vid ungdomsvårdsskolorna samt

att riksdagen för Kungl. Maj:t i skrivelse ville ge till känna vad i motionerna i övrigt anförts i fråga om personalutbildning å ungdomsvårdens område.

I de likalydande motionerna *I: 414* (av fröken Mattson m. fl.) och *II: 511* (av fru Wallerius-Gunne m. fl.) hemställas, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 88 måtte i princip besluta att av anslag för uppförande och drift av mottagningsavdelningar (utredningshem) statsbidrag må kunna utgå jämväl till kommuner, där särskilt behov av sådana avdelningar föreligger, t. ex. i landets tre största städer.

I de likalydande motionerna *I: 415* (av fru Nilsson) och *II: 513* (av fru Löfqvist och herr Svensson i Kungälv) föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om särskild utredning rörande dels fosterlegornas storlek och dels fördelningen av kostnaderna mellan stat och kommun i fråga om fosterhem och ungdomsvårdsskolor.

I de likalydande motionerna *I: 416* (av fru Hamrin-Thorell m. fl.) och *II: 512* (av fröken Elmén m. fl.) hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära dels att en expertkommitté tillsättes för att centralt och i samarbete med socialstyrelsen leda en hela landet omfattande generalinventering av för familjevård lämpade privata hem och dels en utredning i syfte att på staten överlåta kostnaderna för placering av vanartad ungdom i fosterhem.

Beträffande motiveringarna för yrkandena hänvisas till motionerna *II: 270*, *I: 414*, *II: 513* och *II: 512*.

Utskottet

Med anledning av den under senare år starkt ökade efterfrågan på platser för äldre elever vid ungdomsvårdsskolorna har vid 1957 och 1958 års riksdagar beslut fattats om en betydande förstärkning av organisationens resurser. De olika åtgärder, som innefattats i riksdagens beslut, har främst tagit sikte på att öka platstillgången. Fullt genomförda har dessa åtgärder beräknats kunna ge ett nettotillskott av drygt 100-talet platser.

På grund av en alltjämt stigande efterfrågan på platser, sammanhängande med den fortgående stegringen av ungdomskriminaliteten, erfordras enligt den nu föreliggande propositionen ytterligare omfattande åtgärder för att ungdomsvårdsskolorna i dagens läge skall kunna fylla de uppgifter, för vilka de är avsedda. Särskilt angeläget anses det vara att organisationen får möjlighet att snabbt ta hand om sådana ungdomar, som eljest riskerar att häktas och eventuellt ådömas frihetsstraff.

Enligt departementschefens redogörelse för *platsbehovet* uppgick antalet tillgängliga vårdplatser vid utgången av mars månad 1959 till omkring 750, vilket antal är något lägre än för ett år sedan beroende på att vissa platser gått förlorade genom brand. Utskottet har med tillfredsställelse uppmärksammat att det genom ett intensivare utnyttjande av befintliga platser ändå varit möjligt att icke oväsentligt öka antalet vid skolorna omhändertagna elever. En betydande akut och kvarstående platsbrist redovisas dock alltjämt. De åtgärder att öka platstillgången som föreslås i propositionen avser närmast att avhjälpa denna bristsituation.

Beträffande situationen för framtiden framgår av vad såväl kommittén för ungdomsvårdsskolorna som departementschefen anfört att det är ytterst vanskligt att närmare ange det erforderliga platsbehovet. Departementschefens ståndpunkt att ställning nu icke bör tagas till frågan om en upprustning av skolorna på längre sikt finner utskottet vid sådant förhållande välbetänkt.

De åtgärder som vidtagits för en *omedelbar ökning av platsantalet* innefattande bl. a. uppförande av sammanlagt tio provisoriska förlägningsbyggnader har icke givit utskottet anledning till erinran.

I fråga om de av kommittén för ungdomsvårdsskolorna framlagda förslagen till *fortsatt utbyggnad av organisationen* är utskottet ense med departementschefen att ansträngningarna bör koncentreras på sådana elevavdelningar, där svårhanterliga och rymningsbenägna elever kan tas emot, ävensom att man bör inrikta sig på behandlingsmetoder som kan bidra till att minska väntelistor och möjliggöra snabbt omhändertagande av akuta fall.

Vad särskilt angår frågan om placering av s. k. utredningsfall, dvs. för

brott misstänkta unga i åldrarna 15—17 år, kan utskottet i likhet med departementschefen helt ansluta sig till uppfattningen att det är angeläget att sådana ungdomar kan omhändertas inom barna- och ungdomsvårdens ram så att häktning endast undantagsvis behöver komma i fråga. Den av departementschefen i anslutning till kommitténs förslag för sådant ändamål förordade utbyggnaden av vissa skolor med särskilda mottagningsavdelningar kan utskottet tillstyrka. I enlighet med vad departementschefen anfört bör även specialavdelningar vid övriga skolor vid behov kunna utnyttjas för ifrågavarande utredningsfall.

I motionerna I: 414 och II: 511 yrkas att riksdagen måtte i princip besluta att statsbidrag till anordnande och drift av utredningshem må kunna utgå till kommuner, som själva uppför dylika hem.

Av vad departementschefen anfört i nyssnämnda sammanhang framgår att gällande bestämmelser inte torde lägga hinder i vägen för barnavårdsnämnderna att vidta erforderliga åtgärder för betryggande förvaring av för skyddsuppfostran omhändertagna. Samtidigt framhålles att barnavårdsnämndernas befogenheter i detta avseende kan väntas komma till klarare uttryck i det förslag till ny barnavårdslag, som torde komma att föreläggas årets riksdag.

Enligt utskottets mening bör den i motionerna väckta statsbidragsfrågan anstå intill dess att förslag till ny barnavårdslag framlagts. Utskottet är därför icke nu berett föreslå riksdagen att göra något uttalande i anledning av motionärernas förslag. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna.

Vad gäller vårdresurserna för psykiskt abnorma elever anser utskottet i likhet med både kommittén och departementschefen att man, så länge mentalsjukhus för barn och ungdom saknas, inte kan komma ifrån att ta emot och behandla sådana ungdomar på ungdomsvårdsskolorna.

Kommittén har föreslagit att två nya skolor skall anordnas för detta klientel, en avsedd för manliga och en för kvinnliga elever. Av skäl som departementschefen anfört förordar utskottet att riksdagen nu fattar principbeslut om inrättande av en dylik skola för manliga elever. Slutlig ställning till frågan om inrättande av denna skola, vilken är avsedd att förläggas till Gotland, synes som departementschefen anfört böra tagas först sedan klarhet vunnits beträffande den exakta förläggningen och ritningsförslag upprättats.

Den av kommittén föreslagna ombildningen av Broby lantbruksskola för döva till yrkesskola för debilt manligt klientel kan utskottet även tillstyrka. Som departementschefen framhållit torde förslaget inrymma värdefulla möjligheter att indirekt öka vårdresurserna också för det psykiskt abnorma manliga klientelet.

I övrigt har utskottet icke funnit anledning till särskilt uttalande med

anledning av vad departementschefen anfört och föreslagit i fråga om utbyggnad av ungdomsvårdsskolorna. Utskottet vill i sammanhanget endast erinra om att de i propositionen redovisade åtgärderna beräknats tillföra skolororganisationen sammanlagt 215 platser utöver de ca 750 platser som var tillgängliga den 1 mars 1959.

I motionerna I: 416 och II: 512 yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära dels att en expertkommitté tillsättes för att centralt och i samarbete med socialstyrelsen leda en hela landet omfattande inventering av för familjevård lämpade privata hem och dels en utredning i syfte att på staten överlåta kostnaderna för placering av vanartad ungdom i fosterhem. I motionerna I: 415 och II: 513 yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om särskild utredning rörande dels fosterlegornas storlek och dels fördelningen av kostnaderna mellan stat och kommun i fråga om fosterhem och ungdomsvårdsskolor.

Samtliga motioner syftar till att stimulera till en ökad anskaffning av fosterhem för barn, som omhändertagits av barnavårdsnämnd. Utskottet kan för sin del instämma i vad motionärerna anfört om angelägenheten av att få fram ett tillräckligt antal lämpliga fosterhem. Från socialstyrelsens sida bedrivs sedan länge en rådgivnings- och upplysningsverksamhet i syfte att stimulera till en ökad aktivitet i fråga om anskaffande av fosterhem. En särskild tjänst för fosterhemsverksamheten har även tidigare inrättats hos styrelsen. Med hänsyn härtill kan utskottet inte finna det motiverat att i enlighet med förslaget i motionerna I: 416 och II: 512 inrätta en särskild expertkommitté.

Liksom motionärerna håller utskottet det för sannolikt, att en högre ersättning än den kommunerna nu betalar fosterhemmen väsentligt skulle kunna underlätta anskaffningen av dylika hem. Enligt motionärernas mening bör staten bidra till kostnaderna härför. I likhet med vad utskottet givit uttryck åt i det föregående vid behandlingen av frågan om statsbidrag till kommunala utredningshem anser utskottet att man bör avvakta det väntade förslaget till ny barnavårdslag, innan någon diskussion upptas om en eventuellt ändrad kostnadsfördelning mellan stat och kommun.

På grund av vad utskottet sålunda anfört avstyrker utskottet motionerna I: 416 och II: 512 samt I: 415 och II: 513.

Vad departementschefen anfört och föreslagit i samband med beräkningen av *medelsbehovet under de olika anslagen* har utskottet funnit sig kunna godta utan erinran.

I motionerna I: 213 och II: 270, vilka väckts redan i anslutning till statsverkspropositionen, har olika förslag framförts i syfte att möjliggöra en ökad utbildning av personal vid ungdomsvårdsskolorna. Då motionärernas yrkanden enligt utskottets mening i allt väsentligt får anses ha tillgodo-

setts genom de förslag som nu framlagts i förevarande proposition avstyrker utskottet motionerna.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

I. att motionerna I: 414 och II: 511 icke må av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 213 och II: 270, i vad de avser medelsdisposition, icke må av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 6 mars 1959 förordat;

IV. att riksdagen må godkänna följande avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 425 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	161 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	4 550 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 024 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	49 000
Summa kronor	8 210 000;

V. att riksdagen må för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

1) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar* ett förslagsanslag av 8 210 000 kronor;

2) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader* ett förslagsanslag av 4 619 000 kronor;

3) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* ett reservationsanslag av 190 000 kronor;

4) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar* ett reservationsanslag av 650 000 kronor;

5) till *Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna-*

och ungdomsvården ett reservationsanslag av 55 000 kronor;

6) till *Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.* ett reservationsanslag av 100 kronor;

7) till *Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m.* ett reservationsanslag av 73 000 kronor;

VI. att riksdagen må under statens allmänna fastighetsfond anvisa

1) till *Ytterligare medel till vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 ett investeringsanslag av 790 000 kronor;

2) till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* för budgetåret 1959/60 ett investeringsanslag av 3 600 000 kronor;

VII. att motionerna I: 213 och II: 270, i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om personalutbildningen, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VIII. att motionerna I: 415 och II: 513 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IX. att motionerna I: 416 och II: 512, i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t om tillsättande av en expertkommitté, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionerna I: 416 och II: 512, i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 april 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Ivar Johansson, Birger Andersson, Sundelin, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Söderberg, Bertil Petersson, Palme, Ragnar Bergh och Edström; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Malmborg, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herrar Cassel, Hansson i Önnarp, Gustafsson i Skellefteå, Johansson i Norrköping och Larsson i Hedenäset.

Reservation

av herrar *Sundelin, Axel Johannes Andersson, Edström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 34, som börjar med »Samtliga motioner» och slutar med »särskild expertkommitté», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad angår den i motionerna I: 416 och II: 512 föreslagna generalinventeringen har utskottet den uppfattningen att en aktion av ifrågavarande art i hög grad skulle bidra till att häva den brist på lämpliga fosterhem som f. n. finns. Fosterhemsvård är sedan länge praktiserad vårdform för vanartig ungdom. Vårdformen har dock företrädesvis använts i eftervårdande syfte. Att familjevård icke använts i större omfattning torde framför allt ha sin förklaring i svårigheterna att finna fosterföräldrar som fyller de personliga krav som måste ställas på dem, som skall omhänderta och fostra det ofta mycket svårbehandlade klientel det här är fråga om. Härtill kommer att fosterhemmet måste vara beläget i orter där tillfälle till utbildning och arbete kan erbjudas den omhändertagne. Även bostadsförhållandena i övrigt är givetvis avgörande för en familjs möjlighet att ta emot dessa ungdomar. De kommunala barnavårdsnämnderna gör på många håll berömvärda insatser för att skaffa fram fosterhem i erforderlig omfattning. Härvid biträds de också av socialstyrelsen. Utskottet har erfarit, att styrelsen sedan några månader till sitt förfogande har en tjänsteman med enda uppgift att lämna råd och upplysningar i dessa frågor.

Utskottet anser dock, i likhet med motionärerna, att ansträngningarna för anskaffande av fosterhem måste ytterligare intensifieras. Utskottet ansluter sig därvid till motionärernas förslag om en systematisk inventering i hela landet av för familjevård lämpliga enskilda hem. Aktionen bör i enlighet med motionärernas förslag samordnas av en expertkommitté, som för detta ändamål ställes till socialstyrelsens förfogande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IX. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 416 och II: 512, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att en expertkommitté tillsättes för att centralt och i samarbete med socialstyrelsen leda en hela landet omfattande inventering av för familjevård lämpade enskilda hem;»